

Handelsanställdas förbunds yttrande över SOU 2024:61. Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare

Handelsanställdas förbund (härefter Handels) har beretts tillfälle att inkomma med ett yttrande avseende ovanstående SOU 2024:61.

Handels är det fackförbund som organiserar anställda inom frisör- och skönhetsbranschen. Svaret är begränsat till förslag som rör personalliggare eftersom detta är det område av utredningen som främst berör just frisör- och skönhetsbranschen. Handels yttrande följer utredningens struktur med avseende på kapitelindelning. Synpunkter i svaret kopplas till kapitlet i utredningen där frågan behandlas.

Om utgångspunkter för åtgärder (kap 11)

Handels ser positivt på systemet med personalliggare, och menar att det har haft betydelse för att minska svartarbete i branschen. Samtidigt finns fortfarande risk för missbruk och fusk. Handels välkomnar därför att utredningen kommer med förslag som kan minska missbruk och göra systemet mer effektivt.

Handels delar utredningens bedömning att personalliggare fortsatt endast bör införas i branscher eller verksamheter med det primära syftet att motverka svartarbete.

För att systemet ska fungera effektivt behövs fler kontroller. Ett viktigt konstaterande i utredningen är att funktionaliteten och legitimiteten för systemet med personalliggare är kopplad till att det finns en beaktansvärd risk för kontroll. Den risken har generellt minskat över tiden, varför utredningen efterlyser en ökning av antalet kontroller och vid behov med högre frekvens.

Handels delar utredningens uppfattning att det fysiska kontrollbesöket är ett nödvändigt element i att säkerställa regelefterlevnad. Följaktligen delar Handels utredningens bedömning att ett krav på elektronisk personalliggare inte reducerar behovet av fysiska kontrollbesök. Allvarligt systematiskt fusk kopplat till att föra personalliggare kan svårigen eller omöjligt upptäckas genom att på distans granska elektroniska data.

- Handels tillstyrker behovet av utökade kontroller och vill understryka vikten av att det formuleras en strategi och en konkret plan för en utvidgad kontrollverksamhet.

Om personalliggare i fler eller färre verksamheter (kap 12)

Handels övergripande hållning till systemet med personalliggare är att det har potential till att vara ett kostnadseffektivt verktyg till att minska förekomsten av svart verksamhet i riskbranscher där personal riskerar att utnyttjas. Svartarbete riskerar som utredningen konstatera leda till "sämre arbetsförhållanden, hälsorisker, sämre utvecklingsmöjligheter och ett otillräckligt socialt skydd".

Det är dock uppenbart från ett flertal utvärderingar att systemet inte fungerat klanderfritt, men Handels menar att det är en tydlig signal på ett behov av reformering av systemet, inte att ett system för personalliggare i sig är undermåligt styrmedel. Vi ser därför mycket positivt på att utredningen efter noggranna överväganden landar i flera förslag som har potential att leda till avsevärd förbättring. Till dessa hör utredningens förslag om vad systemet med personalliggare bör omfatta i framtiden:

- Handels tillstyrker utredningens förslag om att systemet med personalliggare också fortsättningsvis ska omfatta de former av verksamheter som idag är skyldiga att föra personalliggare.
- Handels ställer sig även bakom utredningens bedömning att systemet inte bör utvidgas så långt att vi bedömer det olämpligt i nuläget. Vi avfärdar inte den potentiella nyttan av en utvidgning till vissa ytterligare branscher inom tjänstesektorn. I dagsläget är det dock viktigare att reformera systemet än att utvidga det. Att försöka göra bådadera samtidigt synes oklokt. Ett nytt övervägande kring frågan om utvidgning bör således göras när effekterna av utredningens förslag till förbättrad kontroll kan utvärderas.

Om elektronisk personalliggare (kap 13 och 14)

Handels delar utredningens uppfattning att krav på elektronisk personalliggare bör utvidgas till att omfatta samtliga delbranscher. Från våra avdelningar får vi rapporter om hur möjligheten att föra fysisk bok missbrukas, vilket bidrar till att göra systemet tandlöst. Med den digitalisering och elektroniska teknikutveckling som sker i samhället och som skett sedan systemet infördes förefaller krav på elektronisk personalliggare som fullt naturligt och en rimlig anpassning. Ett elektroniskt system skapar dessutom ökad transparens kring vem som för in uppgifter och när uppgifter förs in utifrån när det loggas. Detta kan rimligen bidra till en tryggare situation för personalen och en bättre arbetsmiljö genom minskad risk att utnyttjas eller skuldbeläggas i händelse av att det förekommer felaktigheter.

Likaså delar Handels utredningens uppfattning att det ska finnas krav som gör uppgifterna elektroniskt överförbara till Skatteverket genom föreskrifter som förtydligar hur en elektronisk personalliggare ska vara utformad. Sådana krav är nödvändiga för att effektivisera kontrollen och kan samtidigt bidra till att minska förekomsten av oegentligheter. Det kan dessutom bidra till kostnadseffektivt för företagen som omfattas i kraft av att de vet exakt vad som krävs, och därmed också vad som inte krävs.

Utredningens bedömning att det finns en skälighet i att ställa krav på att föra elektronisk personalliggare mot bakgrund av att inga avsevärda kostnadsökningar för företag är att vänta delas av Handels. Krav kommer att innebära en ökad efterfrågan som driver ned priset på system, och givet utredningens förslag om att låta lösningar utvecklas på den öppna

marknaden kommer en ökad konkurrens och hålla priserna nere. Därtill bör det adderas att kostnader förknippade med själva systemet för elektroniskt införande kan vägas upp av att elektronisk kontoföring kan vara tidsbesparande i det löpande arbetet och därutöver minska risken för fel som tar tid att korrigera och spåra. Det bör dessutom understrykas att utredningen efterlyser att kraven som ställs på den elektroniska registreringen endast ska omfatta aspekter som gör att rätt uppgifter kan överföras elektroniskt. Genom detta är också syftet att minimera företagets kostnader också tillgodosett.

Ytterligare en viktig aspekt i sammanhanget är att ett fungerande system för personalliggare minskar osund konkurrens. Oseriösa aktörer som dumpar priser försvinner på marknaden vilket är till gagn för seriösa och regelföljande företag. Vinsterna av detta torde i det långa loppet kraftigt överstiga ekonomiska kostnader förknippat med att behöva föra personalliggare elektroniskt.

Vidare bör det betonas att företagets kostnader inte är den enda kostnadsaspekten att ta i beaktande. Ett väl fungerande elektroniskt system har förutsättningar att bidra till kostnadseffektivitet främst i Skatteverkets kontrollverksamhet, men också effektivitetsvinster hos andra myndigheter som kan ta del av uppgifter kopplade till kontrollbesök. Detta gynnar samhället i stort och indirekt också företagen.

Utredningens förslag om att det inte ska ställas krav på kontinuerlig överföring av uppgifter från den elektroniska personalliggaren till Skatteverket har som utredningen också noterar både fördelar och nackdelar. Klart står dock att den väsentliga nyttan av elektronisk överföring är kopplad till själva kontrollbesöken och att en kontroll som gör den löpande överföringen meningsfull skulle vara förknippad med avsevärda kostnader för myndigheter som kunde används till att göra kontrollbesök. Detta talar för att det åtminstone i nuläget kan vara klokt att inte ställa krav på regelbunden överföring av uppgifter till Skatteverket. Handels vill dock att möjligheten inte avskrivs för all framtid utan är en del av framtida utvärderingar av systemet.

- Handels tillstyrker utredningens förslag om att låta Skatteverket formulera undantag från kravet att föra personalliggare elektroniskt under förutsättningen att det garanteras att rummet för undantag är snävt och begränsat till situationer där det närmast kan betraktas vara omöjligt att föra elektronisk personalliggare. Utredningen nämner tillgång till el och internetanslutning som sådana aspekter. Detta kan vara giltiga hinder, men bara om det verkligen inte finns rimliga möjligheter till en sådan tillgång, vilket torde vara ytterst sällsynt. Utredningen nämner också möjligheten att villkora undantag över en viss tid med begränsning till specifika platser. Den typen av preciseringar som täpper kryphål anser Handels är en nödvändighet.
- Handels tillstyrker därmed utredningens förslag till ändringar i skatteförordningen kap. 39 11 § och förslaget om tillägg av en ny paragraf, 39 kap. 12 a §.

Om effektivare kontrollbesök. Nytt syfte och nya befogenheter (kap 15)

Handels bedömning är som beskrivits att systemet med personalliggare inte nått sin fulla potential i att motverka skatteundandragande genom förekomsten av svart verksamhet inom de branscher som berörts. En viktig orsak är att det mer rådande syftesbeskrivning och rådande befogenheter inte finns tillräckliga förutsättningar för att bedriva effektiv och

ändamålsenlig kontroll. Handels ser mot bakgrund av detta mycket positivt på utredningens förslag för effektivare kontrollbesök.

Handels är av uppfattningens att utredningens övergripande hållning till kontrollbesökens syfte är väl avvägd. Kontrollen bör alljämt ha det primära syftet av att upptäcka skatteundandragande och endast det. Men syftesbeskrivningen behöver därutöver breddas så att det medger en effektivare kontroll. Vår bedömning är att utredningens förslag om att Skatteverket ska få besluta om kontrollbesök för att utreda om finns behov av kontroll av upplysningsskyldighet verkar i den riktningen. Därav tillstyrker vi förslaget.

Med detta ändamål förbättras väsentligt Skatteverkets möjligheter att få mer än en ögonblicksbild av verksamheten jämfört med kontroll som enbart är kopplat till dokumentationsskyldigheten, givet att Skatteverket tillåts vidta erforderliga åtgärder. Handels tillstryker samtliga förslag på åtgärder ska kunna vidtas enligt 15:3 i utredningen. Möjligheten att kunna ställa fler frågor på plats och att göra en mer utvecklad eftergranskning av de uppgifter som framkommer är enligt vår mening nödvändigt för en mer effektiv kontroll.

- Handels tillstyrker därmed utredningens förslag till ändringar i skatteförordelagen kap. 42 8 §.

Med vänlig hälsning

Linda Palmetzhofer
Förbundsordförande

Martin Briland Rosenström
Utredare